

Bölüm 2

KADIN GENİTAL SİSTEM GELİŞİMİ, ANATOMİSİ VE HİSTOLOJİSİ

Zülal ÖNER¹

Dişi Genital Duktus ve Bezlerinin Gelişimi

Gebeliğin 7. haftasında hem erkek hem de dişi primordial genital duktuslara sahiptir. Dişi embriyo testosteron hormonuna sahip olmadığı için mezonefrik duktuslar geriler (Barret & ark., 2010) ve Müllerian İnhibitör Madde yokluğundan dolayı da paramezonefrik duktuslar gelişir (Moore & Persaud, 2002). Her ne kadar erkek seksüel gelişiminin uyarılması için testosteron gerekli ise de dişi cinsiyet gelişiminde overlerin veya hormonlarının varlığı şart değildir. Dişi genital yollarının çoğunluğu paramezonefrik duktus tarafından oluşturulur. Tuba uterina'lar paramezonefrik duktusların birleşmemiş kranial bölümlerinden gelişir. Duktusların kaudal birleşmiş kısımlarından ise uterovaginal primordium farklanır. Bu yapı adından da anlaşılacağı gibi uterus ve vagina'nın üst kısmını oluşturur. Endometrial stroma ve myometrium komşu splanknik mezenşimden gelişmektedir (Moore & Persaud, 2002).

Paramezonefrik duktusların birleşmesi ile eş zamanlı olarak, iki peritoneal katlantı da birleşir, böylece sağ ve sol ligamentum (lig.) latum uteri'ler ile excavatio rectouterina ve excavatio vesicouterina meydana gelir. Uterus uzunluğu boyunca yanlarda lig. latum uteri'ler arasında mezenşim proliferer olur ve differensiyasyon olarak gevşek bağ dokusu ve düz kastan oluşan hücresel bir doku olan perimetrium'u oluşturur (Moore & Persaud, 2002).

Uterus Anatomisi

Uterus, pelviste mesane ile rektum arasında yerleşmiş kalın duvarlı müsküler bir organdır (Standring, 2008, Arıncı & Elhan, 2014). Mesane ve rektumun distansiyonuna bağlı olarak pozisyonu değişir. Ayakta duran bir kadında mesane ve rektum boş olduğu zaman uterus hemen hemen horizontal bir pozisyonadadır (Arıncı & Elhan, 2014, Moore & Agur, 2006). Uterus ile vagina arasında açıklığı öne bakan 90°'lik bir açı bulunur. Buna anteversiyon açısı denir. Mesane dolu olduğu zaman uterus arkaya itilir. Normal sınırların dışında uterus'un arkaya yatmasına retroversiyon, yana yatmasına lateroversiyon ve eksen etrafında dönmesine de torsio uteri denir (Arıncı & Elhan, 2014, Moore & Agur, 2006, Snell, 1992, Chung, 2005, Snell, 1993).

¹Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı, zulaloner@karabuk.edu.tr

Gebelik olmuşsa, endometrium'un lamina propria'sındaki stromal hücreler büyür ve artan progesteron düzeyine yanıt olarak lipid ve glikojen depolar (Kierszenbaum, 2006).

4. Menstrual Dönem: İki gün içinde uzun süreli arteriyel kontraksiyonlar sonucunda yüzey epitelinde dökülme ve arter duvarında yırtılma başlar. Fonksiyonel tabaka nekroza uğrayıp dökülür. Saatler sonra kıvrımlı arterler genişler. Yırtılan damarlar sonucu ortaya çıkan arteriyel ve venöz kan, nekrotik endometrium dokusu, bez epitelinin ve stromanın hücreleri dışarı atılır. Dökülen miktar farklı dönemler içinde farklı kadınlarda hatta aynı kadında bile değişebilir. Dökülen fonksiyonel tabakanın altında kalan bazal tabaka, menstruasyonun bitmesinden hemen sonra gelişerek endometrium'u yeniler. Böylece siklus tekrarlanır (Eşrefoğlu, 2009, Erkoçak, 1984, Tekelioğlu, 2002, Erbengi, 1985, Kierszenbaum, 2006, Çelik, 2011).

Kaynakça

- Arıncı, K., Elhan, A. (2014). *Anatomi* (5. bs.). Ankara: Güneş Kitabevi.
- Barrett, K.E., Barman, S.M., Boitano, S., Brooks, H.L. (2010). *Ganong's Review of Medical Physiology* (23. bs.). United States: Mc Graw Hill.
- Bayramiçi, M. (2005). *Deneyisel Mikrocerrahi Temel Araştırma, Doku ve Organ Nakli Modelleri*. İstanbul: ARGOS İletişim Hizmetleri Reklamcılık ve Ticaret A.Ş.
- Chung, K.W. (2005). *Gross Anatomy* (5. edit). United States: Lippincott Williams and Wilkins.
- Çelik, Ö. (2011). *Yardımcı Üreme Teknikleri Temel Klinik ve Embriyolojik Uygulamalar*. Adana: Adana Nobel Kitabevi.
- Erbengi, T. (1985). *Histoloji 2*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A. Ş.
- Erkoçak, A. (1984). *Özel Histoloji* (5. bs.). İzmir: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Eşrefoğlu, M. (2009). *Özel Histoloji*. Malatya: Medipres Yayıncılık.
- Guyton, A.C., Hall, J.E. (2000). *Medical Physiology* (H. Çavuşoğlu, B. Çağlayan Yeğen, Z. Aydın, İ. Alican, Çev. Ed.). İstanbul: Yüce yayımları A. Ş. ve Nobel Tıp Kitabevleri Ltd. Şti.
- Kierszenbaum, A.L. (2006). *Histoloji ve Hücre Biyolojisi* (R. Demir, Çev.). Ankara: Palme Yayıncılık.
- Moore, K.L., Agur, A.M.R. (2006). *Temel Klinik Anatomi* (Alaittin Elhan, Çev. Ed.). Ankara: Güneş Kitabevi.
- Moore, K.L., Persaud, T.V.N. (2002). *Klinik Yönleri ile İnsan Embriyolojisi* (Mehmet Yıldırım, İmer Okar, Hakkı Dalçık, Çev. Ed.). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Pekmez, H. (2004). *Melatonin Hormonunun Miyometriyum Kasılması Üzerindeki Etkileri*. Doktora tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Snell, R.S. (1992). *Clinical Anatomy For Medical Students* (4. edit). United States: Little, Brown and Company.
- Snell, R.S. (1993). *Uygulamalı Anatomi* (Kaplan Arıncı, Çev. Ed.). Ankara: Türkiye Klinikleri Yayınevi.
- Standring, S. (2008). *Gray's Anatomy*. (40. edit). London, UK: Churchill Livingstone Elsevier.
- Tekelioğlu, M. (2002). *Özel Histoloji İnce Yapı ve Gelişme*. Ankara: Antıp A. Ş. Tıp Kitapları ve Bilimsel Yayıncılık.
- Unur, E., Ülger, H., Ekinci, N. (2005). *Anatomi* (2. bs.). Kayseri: Medical Kitabevi.